

ผลของหลักสูตรแฝงที่มีต่อคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์
Effects of Hidden Curriculum towards Desirable Characteristics of
Community Nursing Students

เสาวลักษณ์ แยมตรี¹

กัลยา ปังประเสริฐ²

ทิพธิญา เที่ยงสอน³

นิภา ไทโส⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของหลักสูตรแฝงที่มีต่อคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียปีการศึกษา 2558 จำนวน 36 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักศึกษาทุนโรงพยาบาลน้ำพอง โรงพยาบาลอุบลรัตน์ โรงพยาบาลคำสูง และโรงพยาบาลขอนแก่น 18 คน และกลุ่มควบคุมเป็นนักศึกษาที่ไม่สังกัดทุนพยาบาลชุมชนจำนวน 18 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แนวทางในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรแฝง แบบประเมินคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่ พึงประสงค์ และแบบบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตอาสา ด้านความอดทน ด้านการสื่อสารสัมพันธ์และการทำงานกับผู้อื่นและชุมชน ด้านการใส่ใจดูแล และด้านผู้นำ อยู่ในระดับเดียวกันคือระดับดี ($\bar{X} = 4.44, S.D. = 0.46$ และ $\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.65$)

2. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการประเมินโดยตนเอง มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับเดียวกัน คือ ระดับดี มี 4 ด้าน คือ ด้านจิตอาสา ด้านความอดทน ด้านการใส่ใจดูแล และด้านผู้นำ ส่วนด้านการสื่อสารสัมพันธ์และการทำงานกับผู้อื่นและชุมชน กลุ่มทดลองอยู่ในระดับดีมาก และกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับดี ผลการประเมินโดยเพื่อนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ทุกรายด้านอยู่ในระดับดีมาก และกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับดี

3. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการประเมินโดยอาจารย์ ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับเดียวกันคือระดับดี มี 2 ด้าน คือ ด้านความอดทน และด้านการสื่อสารสัมพันธ์ และการทำงานกับผู้อื่นและชุมชน ส่วนด้านจิตอาสา ด้านการใส่ใจดูแล และด้านผู้นำกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดี ส่วนกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับปานกลาง

4. กลุ่มทดลองค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.000 และกลุ่มทดลองเรียนรู้จากหลักสูตรแฝงในด้าน: 1) การสื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่น 2) การเป็นผู้นำ 3) จิตอาสา 4) ความขยันอดทน 5) ความเมตตากรุณา 6) ความรับผิดชอบ 7) การคิดวิเคราะห์ 8) ความสุขอย่างพอเพียง 9) แร่งบันดาลใจในการกลับไปทำงานที่บ้านเกิด

คำสำคัญ : หลักสูตรแฝง , คุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลน้ำพอง

⁴พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลอุบลรัตน์

Abstract

The objective of this research was to study effects of hidden curriculum towards desirable characteristics of community nursing students. Samples were 36 nursing students from faculty of nursing, College of Asian Scholars in academic year 2015. Samples were divided into an experimental group in the amount 18 from community funded nursing students of Nampong Hospital, Ubolratana Hospital, Sumsung Hospital and Khon Kaen Hospital and a control group in the amount of 18 non-community funded nursing students. Simple random sampling method was used to select samples in control group. Research's tools consisted of hidden curriculum and learning instruction guideline, assessment form of desirable characteristics of community nursing students and personal learning record. The analysis of data used percentage, mean, standard deviation, t-test and content analysis.

Results of the study

1. Desirable characteristics of community nursing students in the experimental group and the control group classified in all dimensions including public mind, patience, communication and community working skills, caring and leadership, were at the good level of both groups ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.46 และ $\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.65)

2. Desirable characteristics of community nursing students of the experimental group and the control group of self assessment classified in 4 dimensions including public mind, patience, caring and leadership, were in good level of both groups. For the dimensions of communication and community working skills were excellence in the experimental group and in good level at the control group.

Desirable characteristics of community nursing students of the experimental group and the control group of peer assessment in all dimensions the experimental group at the excellence level and the control group was at the good level.

3. Desirable characteristics of community nursing students of the experimental group and the control group of instructor assessment classified in 2 dimensions including patience, communication and community working skills were at the good level of both groups. For the dimensions of public mind, caring and leadership the experimental group was at the good level and the control group is moderate level.

4. Significance ($P > 0.000$) difference was demonstrated, the experimental group had higher mean score on desirable characteristics of community nursing students than the control group.

Lesson to learned on the hidden curriculum of the experimental group as followings : 1) communication and interpersonal relationship 2) leadership 3) public mind 4) diligent and patience 5) compassion and mercy 6) responsibility 7) critical thinking 8) sufficiency happiness 9) inspiration for going back to work in their hometown.

Keywords: Hidden curriculum, desirable characteristics of community nursing students

*This research was supported by Thai Health Promotion Foundation (Thai Health) under the district health networking development plan for developing community health system with livable Khon Kaen of the world in the year 2016.

บทนำ

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้ร่วมมือในการผลิตพยาบาลชุมชนของชุมชนโดยชุมชน เพื่อชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพยาบาลในชุมชน ดำเนินการตั้งแตปีการศึกษา 2552 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันภายใต้ปรัชญาทางการศึกษาของ ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแสนะวงศ์คือ “การศึกษาในชนบทคืออนาคตประเทศไทย” และแนวคิดสามเหลี่ยมการผลิตพยาบาลชุมชนของ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี คือการผลิตพยาบาลชุมชนแบบสามประสานประกอบด้วยชุมชน โรงพยาบาล ชุมชน และสถาบันการศึกษาพยาบาล (ประเวศ วะสี, 2551) เพื่อแก้ไขการขาดแคลนพยาบาลในชุมชน ซึ่งปัญหานี้เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสานได้ระดมความคิดในการแก้ปัญหาสุขภาพในชุมชนและมีข้อเสนอว่าควรมีพยาบาลชุมชนประจำหมู่บ้านโดยให้คนในชุมชนมีโอกาสเข้ามาเรียนพยาบาลแล้วกลับคืนถิ่นดูแลชุมชนของตนเอง พยาบาลชุมชนควรมีบุคลิกดี มีมนุษยสัมพันธ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะกล้าคิด ขยัน อดทน เป็นผู้ประสานงาน ดูแลและให้กำลังใจครอบครัวเพื่อทำให้ชุมชนมีชีวิตที่ดี (ทานทิพย์ ชำรงวรารุง, 2559) แนวคิดนี้สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าจำนวน และความครอบคลุมของบุคลากรวิชาชีพด้านสุขภาพมีผลโดยตรงกับผลลัพธ์ทางด้านสุขภาพ (Anand S, Barnighausen อ้างถึงในภิเศก ลุ่มพิกานนท์และวณิชชา ชื่นกองแก้ว, 2558)

จากการวิจัยติดตามนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนและนักศึกษาที่ไม่สังกัดทุนพยาบาลชุมชนภายใต้โครงการนี้เมื่อปีพ.ศ.2556 ได้พบประเด็นการมองภาพชีวิตอนาคตที่น่าสนใจคือ นักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนจะทำงานเพื่อชุมชนและสังคม การกลับไปบ้านเกิด ทำงานในโรงพยาบาล เจ้าของทุน ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนส่วนนักศึกษาที่ไม่สังกัดทุนพยาบาลชุมชนจะทำงานเพื่อสร้างรายได้ให้มั่นคง มีทรัพย์สินให้ชีวิตสุขสบายก่อนที่จะกลับไปอยู่กับครอบครัวและทำงานใกล้บ้าน (เสาวลักษณ์ แยมตรี, กัลยา ปังประเสริฐ และศรีลาของ สังข์ศิริ, 2556) ความแตกต่างของภาพชีวิตอนาคตนี้ได้สะท้อนถึงรูปแบบและกระบวนการผลิตพยาบาลชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยผ่านบุคคล กิจกรรม และอุดมการณ์ ที่แตกต่างกันที่ได้ถูกบ่มเพาะจากแหล่งเรียนรู้ที่ไม่สัมพันธ์ การติดตามของเจ้าของทุน ที่สำคัญคือได้สัมผัสตัวอย่างที่ดีของคนทำงานในพื้นที่และเรียนรู้กับ

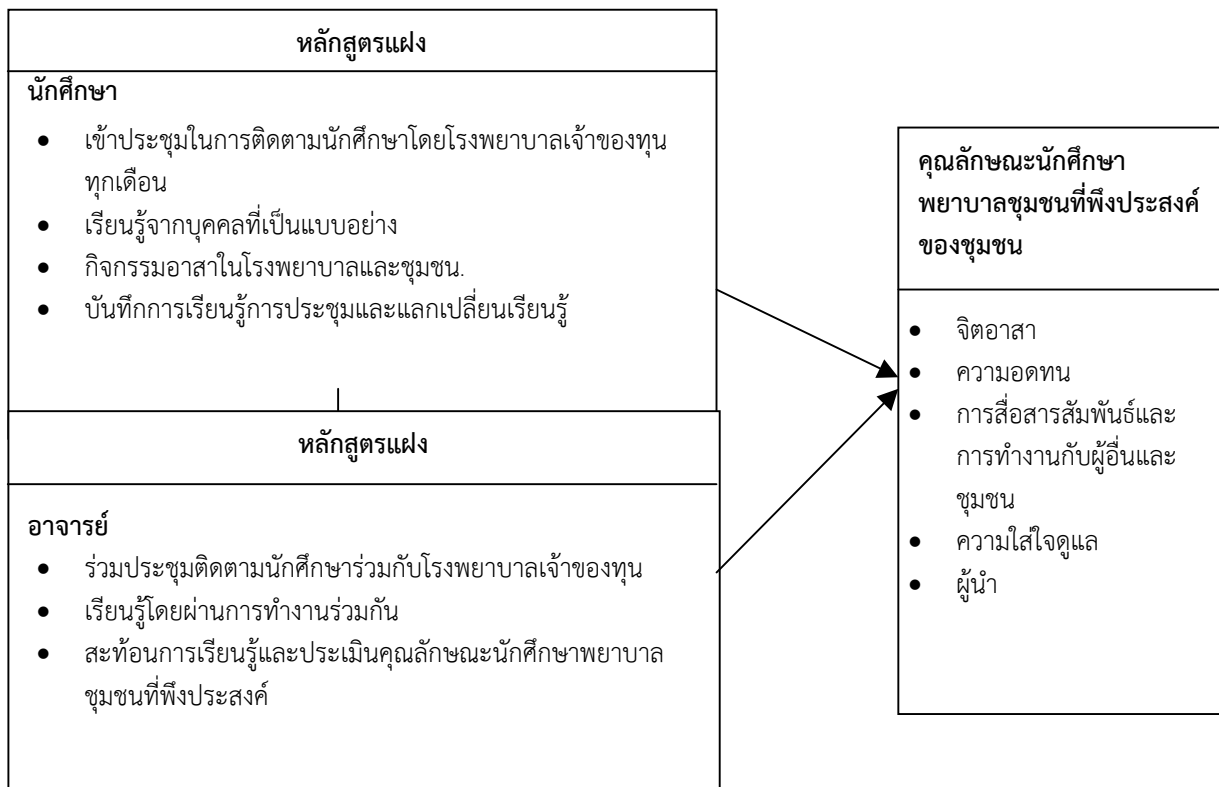
ชุมชนทำให้เกิดการบ่มเพาะอุดมการณ์ชีวิตผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ วรณีย์ ชัยเฉลิมพงษ์ (2547) ที่ศึกษาพบว่า หลักสูตรแฝงมีผลทางตรงต่อคุณลักษณะวิชาชีพมากที่สุดในการรับรู้จักตนเอง การเป็นผู้นำทัศนคติต่ออาจารย์และวิชาชีพและยังสอดคล้องกับการศึกษาของวิระพล จันทร์तीय และณัฐพร จันทร์तीय (2556) ที่ทำการศึกษากับนักศึกษาแพทย์ พบว่าการพัฒนาความเป็นวิชาชีพในนักศึกษาแพทย์เกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยตั้งแต่การออกแบบหลักสูตร การคัดเลือกนักศึกษา วิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ วิธีการประเมินผล และที่สำคัญคืออิทธิพลของบทบาทต้นแบบเป็นเครื่องมือการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการก่อรูปลักษณะวิชาชีพ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นได้สะท้อนภาพชีวิตอนาคตของนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพยาบาลชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การคัดเลือก การให้นักศึกษาได้ฝึกงานในโรงพยาบาลและชุมชนของตนเอง การติดตามนักศึกษาโดยเจ้าของทุนร่วมกับวิทยาลัยฯ ที่สำคัญได้เห็นความเกี่ยวข้องของหลักสูตรแฝงที่ไม่เป็นทางการนี้ที่นักศึกษาได้เรียนรู้โดยผ่านการสัมผัสบุคคลที่เป็นแบบอย่าง บทบาทวิชาชีพบรรยากาศการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยในการบ่มเพาะอุดมการณ์ ในการทำงานกับชุมชน แต่ผลการศึกษาเรื่องนี้ยังมีน้อยและยังไม่มีข้อสรุปยืนยันแน่ชัด เพื่อเป็นการพิสูจน์การสรุปผลให้แน่ชัดและการขยายผลการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหลักสูตรแฝง และการเรียนรู้จากหลักสูตรแฝงในการพัฒนาคุณลักษณะพยาบาลชุมชนตามที่ชุมชนคาดหวังว่าจะเป็นอย่างไรบ้าง มีเงื่อนไขและข้อจำกัดหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการผลิตพยาบาลชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชนให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามที่ชุมชนต้องการตามสภาพจริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ของนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนที่ใช้หลักสูตรแฝงและนักศึกษาที่ไม่ใช้หลักสูตรแฝง
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ของนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนที่ใช้หลักสูตรแฝง และนักศึกษาที่ไม่ใช้หลักสูตรแฝง
3. เพื่อศึกษาการเรียนรู้ของนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนที่ใช้หลักสูตรแฝง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ตัวแปรต้นได้แก่หลักสูตรแฝง ตัวแปรตามได้แก่คุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาที่คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experiment) แบบ The Posttest-Only Design with Nonequivalent Group กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่มคือ กลุ่มนักศึกษาพยาบาลชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง (Experimental Group) 18 คน และกลุ่มนักศึกษาที่ไม่สังกัดทุนพยาบาลชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม (Control Group) จำนวน 18 คน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

คือนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 273 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

มีจำนวน 36 คน เป็นนักศึกษาในปีการศึกษา 2558 โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนจำนวน 18 คน และกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นนักศึกษาที่ไม่สังกัดทุนพยาบาลชุมชนจำนวน 18 คน กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ นักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2-4 โดยให้มีจำนวนนักศึกษาแต่ละชั้นปีมีจำนวนเท่ากับนักศึกษาศูนย์พยาบาลชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- ประกอบด้วย
1. แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรแฝง
 2. แบบประเมินคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ เป็นข้อคำถามปลายปิดจำนวน 25 ข้อ มี 5 ด้านคือจิตอาสา ด้านความอดทน ด้านการสื่อสารสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่นและชุมชน ด้านความใส่ใจดูแล และด้านผู้นำ
 3. แบบบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา

การดำเนินการเรียนการสอนหลักสูตรแผน และการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรแผน เก็บรวบรวมข้อมูลนักศึกษาทั้งสองกลุ่มโดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ และแบบบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ร้อยละ
2. วิเคราะห์คุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่ใช้หลักสูตรแผนและนักศึกษาที่ไม่สังกัดพยาบาลชุมชนที่ไม่ใช้หลักสูตรแผนโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ระหว่างนักศึกษาพยาบาลชุมชน กับนักศึกษาที่ไม่สังกัดพยาบาลชุมชน โดยใช้ t-test
4. วิเคราะห์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่ใช้หลักสูตรแผน โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ในภาพรวมทั้ง 5 ด้านได้แก่ด้านจิตอาสา ด้านความอดทน ด้านการสื่อสารสัมพันธ์และการทำงานกับผู้อื่นและชุมชน

ด้านการใส่ใจดูแล และด้านผู้นำอยู่ในระดับเดียวกัน คือ ระดับดี ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.46 และ $\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.65)

2. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมประเมินโดยตนเองมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์อยู่ในระดับเดียวกัน คือ ระดับดีมี 4 ด้านคือด้านจิตอาสา ด้านความอดทน ด้านการใส่ใจดูแลและด้านผู้นำ ส่วนด้านการสื่อสารสัมพันธ์และการทำงานกับผู้อื่นและชุมชนกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดีมาก กลุ่มควบคุมอยู่ในระดับดีและในการประเมินโดยเพื่อนค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ทุกรายด้านของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดีมาก กลุ่มควบคุมอยู่ในระดับดี

3. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในการประเมินโดยอาจารย์ ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์อยู่ในระดับเดียวกัน คือ ระดับดีมี 2 ด้าน คือ ด้านความอดทนและด้านการสื่อสารสัมพันธ์และการทำงานกับผู้อื่นและชุมชน ส่วนด้านจิตอาสา ด้านการใส่ใจดูแลและด้านผู้นำ กลุ่มทดลองอยู่ในระดับดี และกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับปานกลาง

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม t-value เท่ากับ 7.42 แสดงว่า นักศึกษาพยาบาลชุมชนซึ่งอยู่ในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ ในภาพรวมทั้ง 5 ด้านสูงกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุม ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.000 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คุณลักษณะ	กลุ่ม	n	\bar{X}	SD	t	p-value
1. จิตอาสา	กลุ่มทดลอง	90	4.35	0.53	8.32	0.000**
	กลุ่มควบคุม	90	3.56	0.74		
2. ความอดทน	กลุ่มทดลอง	90	4.52	0.92	5.23	0.000**
	กลุ่มควบคุม	90	3.91	0.62		

คุณลักษณะ	กลุ่ม	n	\bar{x}	SD	t	p-value
3. การสื่อสารสัมพันธ์และการทำงานกับผู้อื่นและชุมชน	กลุ่มทดลอง	90	4.60	0.42	5.66	0.000**
	กลุ่มควบคุม	90	4.12	0.69		
4. ความใส่ใจดูแล	กลุ่มทดลอง	90	4.41	0.48	7.41	0.000**
	กลุ่มควบคุม	90	3.74	0.71		
5. ผู้นำ	กลุ่มทดลอง	90	4.32	0.61	5.20	0.000**
	กลุ่มควบคุม	90	3.77	0.80		
คุณลักษณะรวมทุกด้าน	กลุ่มทดลอง	90	4.44	0.46	7.42	0.000**
	กลุ่มควบคุม	90	3.82	0.65		

5. ผลการวิเคราะห์การเรียนรู้ของนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนจากหลักสูตรแฝงกลุ่มทดลองได้เรียนรู้จากหลักสูตรแฝงได้ในด้านการสื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่น การเป็นผู้นำ การมี จิตอาสา ความขยันอดทน ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบ การคิดวิเคราะห์ ความสุขอย่างพอเพียง และแรงบันดาลใจในการกลับคืนไปทำงานที่บ้านเกิด

การอภิปรายผล

1. ศึกษาคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาล

1.1 กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ในภาพรวมทั้ง 5 ด้านได้แก่ ด้านจิตอาสา ด้านความอดทน ด้านการสื่อสารสัมพันธ์ และการทำงานกับผู้อื่นและชุมชน ด้านการใส่ใจดูแลและด้านผู้นำอยู่ในระดับเดียวกันคือ ระดับดี

1.2. การประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อนพบว่าในการประเมินตนเอง ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับเดียวกัน คือ ระดับดี ส่วนการประเมินโดยเพื่อนคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มควบคุม ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับดี อธิบายได้ว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มได้เรียนรู้จากหลักสูตรปกติที่มีเป้าหมายและการพัฒนาคุณลักษณะที่เหมือนกัน ผลการประเมินตนเองของทั้งสองกลุ่มจึงอยู่ในระดับเดียวกันคือระดับดี กลุ่มทดลองได้เรียนรู้

นอกเหนือจากการเรียนการสอนในหลักสูตรปกติจึงได้รับการบ่มเพาะคุณลักษณะหลายประการ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการเสริมประสบการณ์ดังกล่าวเหมือนกลุ่มทดลองทำให้การรับรู้และเรียนรู้คุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับดี

1.3 การประเมินโดยอาจารย์ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับเดียวกันคือระดับดี กลุ่มควบคุมมีระดับดี 2 ด้าน คือด้านความอดทน ด้านการสื่อสารสัมพันธ์และการทำงานกับผู้อื่นและชุมชน ส่วนด้านจิตอาสา ด้านความใส่ใจดูแลและด้านผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่า ในการประเมินของอาจารย์จะเน้นความเข้มข้น ยึดหลักเกณฑ์และคาดหวังต่อนักศึกษาสูงทำให้ระดับคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ที่อาจารย์ประเมินบางด้านต่างจากนักศึกษาประเมินตนเองและเพื่อนประเมิน อีกทั้งคุณลักษณะทั้ง 3 ด้านต้องใช้สถานการณ์ ผู้ที่เป็นแบบอย่าง และเวลาที่มากพอจึงจะพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวได้ กลุ่มควบคุมไม่ได้รับหลักสูตรแฝงที่มีความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนรู้ และเวลาในการบ่มเพาะทำให้คุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ด้านจิตอาสา ด้านความใส่ใจดูแล และด้านผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ โดยใช้หลักสูตรแฝงของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลองที่ได้รับหลักสูตรแฝงมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชน

ที่พึงประสงค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับหลักสูตรแผน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 เป็นไปตาม
สมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรแผนมีผลต่อการ
เปลี่ยนแปลงคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึง
ประสงค์ ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ใน 3 ประเด็น

ประเด็นที่หนึ่ง หลักสูตรแผนคือแนว
ทางการพัฒนากลุ่มทดลอง ให้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการ
ติดตามนักศึกษาทุน การปฏิบัติจิตอาสาในโรงพยาบาล
และชุมชน และการเรียนรู้จากบุคคลต้นแบบ ได้สัมผัส
ความหลากหลายของชีวิตที่มีความหมายในการ
พัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาล
ชุมชนที่พึงประสงค์ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงาน
การศึกษาที่สรุปไว้ว่าหลักสูตรแผน เช่นแบบอย่าง
พฤติกรรม สัมพันธภาพและวัฒนธรรมในองค์กร
คุณธรรม จริยธรรม บทบาทหน้าที่ทางสังคมมีอิทธิพลต่อ
พัฒนาการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ การบ่มเพาะ
คุณลักษณะและเจตคติ (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2534;
ธวัชชัย ชัยจิรอายุกุล, 2546; Anderson, 2001; Ballantine
& Spade, 2001)

ประเด็นที่สอง การจัดการเรียนรู้โดย
การติดตามนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนของเจ้าของทุน
ร่วมกับวิทยาลัยฯที่มีการนำเสนอของนักศึกษาและ
เรื่องเล่าประสบการณ์การทำงานของอาจารย์แพทย์
อาจารย์พยาบาล และรุ่นพี่พยาบาลชุมชนรวมทั้งการมี
พิธีกรรมสำคัญให้นักศึกษาได้แสดงความกตัญญูต่อ
เจ้าของทุน และอาจารย์ในวันสำคัญต่างๆ ทำให้นักศึกษา
ได้พัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม การกล้าแสดงออก การ
สื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่นและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้
ทำให้กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาล
ชุมชนที่พึงประสงค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม การวิจัยครั้งนี้
สอดคล้องกับรายงานการศึกษาที่รายงานว่าหลักสูตรแผน
มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในการพัฒนาคุณ
คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์
(Kalb,K, 2008 อ้างถึงใน ขวัญชัย ขวนาม,2555) และ
สอดคล้องกับการวิจัยของ (วรรณิ ชัยเฉลิมพงษ์, 2547)
ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้จากหลักสูตรแผน ของ
นิสิตนักศึกษาเภสัชศาสตร์ พบว่า ทำให้นักศึกษาพัฒนา
ตนเอง พัฒนาการเป็นผู้นำ พัฒนาวิธีการเรียน พัฒนา
ทัศนคติต่ออาจารย์ และต่อวิชาชีพ รวมทั้งได้พบว่า
สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนมี

ผลทางตรงต่อผลการเรียนรู้ จากหลักสูตรแผนและ
ลักษณะวิชาชีพ (Longstreet and Share, 1993;
Myles & Smith. B, 2001; Kelly, 1999)

ประเด็นที่สาม กลุ่มทดลองได้กลับไป
ทำงานที่โรงพยาบาล และชุมชนที่เป็นเจ้าของทุน ได้ทำ
กิจกรรมร่วมกับชุมชนและดูแลผู้รับบริการเรียนรู้
อุดมการณ์ บทบาทวิชาชีพของอาจารย์แพทย์ อาจารย์
พยาบาล และรุ่นพี่พยาบาลชุมชนได้ลงมือปฏิบัติสัมผัส
ความเป็นมนุษย์ และวิชาชีพพยาบาลที่มีคุณค่าต่อสังคม
ทำให้พัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม ความดีงาม ความ
รับผิดชอบ ความอดทน ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อน
มนุษย์ ความเป็นผู้นำที่เสียสละ และการมีคุณค่าใน
ตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา
ผู้เรียนในกลุ่มทดลองให้บรรลุคุณลักษณะตามเป้าหมาย
(วรรณิ ชัยเฉลิมพงษ์, 2547) ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะ
นักศึกษาพยาบาลชุมชนที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลองจึง
สูงกว่ากลุ่มควบคุม (ตารางที่ 1)

3.การเรียนรู้ของนักศึกษาทุนพยาบาล ชุมชนจากหลักสูตรแผน

กลุ่มทดลองได้เรียนรู้จากหลักสูตรแผนใน
ด้านการสื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่น การเป็นผู้นำ
การมีจิตอาสา ความขยันอดทน ความเมตตากรุณา
ความรับผิดชอบ การคิดวิเคราะห์ ความสุขอย่างพอเพียง
และแรงบันดาลใจในการกลับคืนไปทำงานที่บ้านเกิด

ผลการวิจัยอธิบายได้ดังนี้ หลักสูตรแผน
ทำให้กลุ่มทดลองเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ได้สัมผัส
สังเกต และลงมือปฏิบัติกับบุคคลที่เป็นแบบอย่างชีวิต
และการทำงานที่คอยปลูกจิตสำนึกในการทำงาน เรียนรู้
จากพิธีกรรมที่มีพลังในการเปลี่ยนแปลงภายในตน เช่น
การแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณทำให้เกิดการพัฒนา
คุณลักษณะดังกล่าว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษา
ที่พบว่า หลักสูตรแผนมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาและ
การเรียนรู้ของผู้เรียน บุคคลที่เป็นแบบอย่างบรรยากาศ
วัฒนธรรมองค์กร กิจกรรมการเรียนรู้ บุคลิกภาพ ค่านิยม
และบทบาทหน้าที่ทางสังคม จะมีผลต่อผู้เรียนทั้งด้าน
ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ ด้านเจตคติของผู้เรียน
(อุดมศักดิ์ โภชนกุล, 2556 ; Kelly,1999 อ้างถึงใน
ขวัญชัย ขวนาม, 2555)

ข้อเสนอแนะ

1. การออกแบบการทดลองครั้งต่อไปควรให้มีการเปรียบเทียบสองกลุ่ม และให้ทดสอบก่อนและหลังการทดลองทั้งสองกลุ่ม เพื่อความมั่นใจในการสรุปผลการวิจัยให้แน่ชัด

2. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรแผนบูรณาการในหลักสูตรที่เป็นทางการ เพื่อลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ให้ผู้เรียน รวมทั้งวิจัยหลักสูตรแผนกับการติดตามบัณฑิตเพื่อนำมาปรับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับนักศึกษาทุกชั้นปี

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชัย ช้วนาม.(2555). **หลักสูตรแฝงที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน**. มหาสารคาม : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- คณะพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย . (2554) .**หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2554**. ขอนแก่น: วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย .
- ชนิดา รักษ์พลเมือง.(2534). **พื้นฐานการศึกษา: หลักการและแนวคิดทางสังคม**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิกเสก ลุมพิกานนท์และวณิชชา ชื่นกองแก้ว. (มปป). **เรียนรู้สู่สุขภาพ**. กรุงเทพฯ: โกรว์อัพแอ็คเชสซอร์.
- ทานทิพย์ อารังวรารังกูร (บรรณาธิการ). (2559). **รายงานการประชุมเครือข่ายประชาชนชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน “เรื่อง พยาบาลชุมชนกับการสร้างสุขภาวะที่ดีของชุมชน”**. วารสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของผู้ผลิตและผู้บริโภค. 25 (1) : 10-13.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล .(2540). **หลักการและแนวโน้มนในการพัฒนาหลักสูตรหน่วยที่ 1**. ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. (2551). **ยุคที่ 2 ของการสาธารณสุขไทยระบบบริการสุขภาพที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanized Care)**. วารสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของผู้ผลิตและผู้บริโภค.17 (1) 13-23.
- วรรณิ ชัยเฉลิมพงษ์ .(2547). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้จากหลักสูตรแฝงอันมีผลต่อลักษณะทางวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิตครุศาสตร์ (อุดมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วีระพล จันทร์ดียั้ง และณัฐพร จันทร์ดียั้ง . (2556). **ความเป็นวิชาชีพแพทย์ : วิธีการสอนและการเรียน บทบาทและการประเมิน** . สงขลานครินทร์เวชสาร. (31) : 155-166.
- เสาวลักษณ์ แยมตรี, กัลยา บังประเสริฐ, ศรีล่ายอง สังข์ศิริ. (2556). **การศึกษาความสามารถทางการเรียนคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาล ที่พึงประสงค์ และภาพชีวิตอนาคตของนักศึกษาทุนพยาบาลชุมชนและนักศึกษาที่ไม่สังกัดทุนพยาบาลชุมชน**. รายงานการวิจัย.ขอนแก่น : คณะพยาบาลศาสตร์, วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- Anderson,Terry. (2001). **The hidden curriculum in distance education: An update view change**. 33(6): (November/December. 28-35 .
- Ballantine, Jeanne H. and Spade Joan Z. (2001). **School and Society : A Sociological approach to Education**. The Wadsworth Sociology Reader Series, Wadworth Thomson Learning.
- Kelly, A.V.(1999). **The Curriculum Theory and Practice**. (4edition). London: Paul Chapman. Longstreet. W.S. and Shane, HG (1993). **Curriculum for a new millenennium**: Boston Allyne and Bacon.